

Obchodní podíl ve společnosti a společné jmění manželů

Může-li být obchodní podíl ve společném jmění manželů bez ohledu na to, že společníkem ve společnosti s ručením omezeným je jen jeden z nich, není pochyb o tom, že se manžel, který společníkem není, může, za situace, kdy je do obchodního rejstříku zapsán jako majitel obchodního podílu někdo jiný, než osoba, se kterou má obchodní podíl ve společném jmění, domáhat určení, že tato osoba (její manžel) je společníkem společnosti s ručením omezeným.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 673/2008, ze dne 15.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatelky Ing. M. S., zastoupené JUDr. B. K., advokátkou, za účasti 1) Ing. J. S., zastoupeného Mgr. L. K., Ph.D., LL.M. advokátkou, a 2) R. J. Č., s. r. o., zastoupené JUDr. P. D., advokátem, o určení neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 413/2006, o dovolání R. J. Č., s. r. o., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. září 2007, č. j. 7 Cmo 538/2006-276, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. září 2006, č. j. 13 Cm 413/2006-216 a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. září 2007, č. j. 7 Cmo 538/2006 -276 se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. září 2006, č. j. 13 Cm 413/2006 - 216, kterým tento soud, určil, že smlouva o převodu obchodního podílu, uzavřená dne 5. února 2002 mezi Ing. J. S. jako prodávajícím a obchodní společností G., spol. s r. o. (dnes R. J. Č., s. r. o.), jejímž předmětem byl převod stoprocentního obchodního podílu v obchodní společnosti T. J., s. r. o. (dnes Č. t., s. r. o.) - dále jen „smlouva“ je neplatná.

V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud zejména uvedl, že podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) se lze návrhem na zahájení řízení domáhat, aby soud rozhodl o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem. V projednávané věci R. J. Č., s. r. o. (dále jen „společnost“) tvrdí, že určovací žaloba nemůže plnit svou preventivní funkci, neboť dalším sporům mezi účastníky nezabrání a ve vztahu k rejstříkovému řízení nemá žádný význam. Zároveň ovšem sama poukazuje na účinky zápisu do obchodního rejstříku. Podle § 29 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis v obchodním rejstříku nemůže ten, jehož se takový zápis týká, namítat, že tento zápis neodpovídá skutečnosti. Dle § 29 odst. 2 obch. zák. skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve. Pakliže navrhovatelka tvrdí, že je smlouva neplatná, přičemž dle současného zápisu v obchodním rejstříku je společníkem společnost, jsou třetí osoby chráněny publicitou zápisu v obchodním rejstříku. Přitom jedině určení platnosti, respektive neplatnosti předmětné smlouvy může být podkladem pro změnu zápisu v obchodním rejstříku. Odvolací soud tak přitakal závěru soudu prvního stupně v tom, že naléhavý právní zájem na požadovaném určení na straně navrhovatelky existuje. Dále odvolací soud dovodil, že u navrhovatelky nepřichází v úvahu určovací žaloba ohledně

určení, že je majitelkou obchodního podílu.

Odvolací soud konstatoval, že podle ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti, nezakládá nabytí obchodního podílu účast druhého manžela na této společnosti. Obchodní podíl však je součástí společného jmění manželů (dále jen „společné jmění“). Dle § 145 odst. 2 obč. zák. kromě obvyklé správy majetku náležejícího do společného jmění, kterou může vykonat každý z manželů samostatně, v ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů, jinak je právní úkon neplatný. Náleží-li tedy obchodní podíl coby majetková hodnota do společného jmění manželů, je zjevné, že se na režim tohoto obchodního podílu, respektive majetkové hodnoty jako součástí společného jmění, použije i ustanovení § 145 odst. 2 obč. zák. a že je tudíž nutný souhlas druhého manžela s převodem obchodního podílu, kterýžto převod je úkonem nikoli obvyklé správy majetku náležejícího do společného jmění. Tímto převodem obchodního podílu totiž přechází také jeho majetková hodnota, respektive majetkové vyjádření a majetková účast, jež je imanentní součástí obchodního podílu, na nového majitele obchodního podílu, čímž je dotčen také druhý manžel, byť není společníkem společnosti, o jejíž obchodní podíl jde.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala společnost dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázala na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“); namítá, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

K otázce existence naléhavého právního zájmu dovolatelka namítá, že odvolací soud ji posoudil rozdílně od rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, když dovodil, že je dán naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy v situaci, kdy posouzení platnosti smlouvy nemůže objektivně odstranit právní nejistotu účastníků sporu ohledně jejich vzájemných právních vztahů a kdy tedy nemůže takové určení plnit svou preventivní funkci.

Zásadní právní význam spatřuje v posouzení, zda byla navrhovatelka oprávněna domáhat se určení toho, že obchodní podíl v Českomoravské televizní, s. r. o. náleží do společného jmění jejího a prvního žalovaného, tj. obecně zda je manžel oprávněn domáhat se určení toho, že určitá věc právo náleží do společného jmění, či nikoliv. Dovolatelka poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, dle něhož jestliže i jen jeden z manželů nabude za trvání manželství a z prostředků patřících do společného jmění obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek ze zákona součástí společného jmění. Dovolatelka tak podrobuje kritice závěr odvolacího soudu, že u navrhovatelky nepřichází v úvahu určovací žaloba ohledně obchodního podílu, tedy na určení jeho „vlastnictví“ a považuje tento závěr za nesprávný.

Rovněž tak považuje dovolatelka za nesprávný závěr odvolacího soudu, že jedině určení platnosti, respektive neplatnosti smlouvy může být rozhodnou skutečností pro změnu zápisu v obchodním rejstříku. Tím dle názoru dovolatelky odvolací soud vyloučil jako podklad pro změnu zápisu v obchodním rejstříku jakákoliv jiná rozhodnutí soudu, včetně rozhodnutí o tom, komu náleží obchodní podíl ve společnosti či o tom, kdo je společníkem společnosti, a to paradoxně za situace, kdy je do obchodního rejstříku zapisována nikoliv samotná smlouva o převodu obchodního podílu, ale společník společnosti s ručením omezeným.

Navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka, mají po právní stránce zásadní význam.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává (a potud má dovolání za přípustné) v řešení otázky, zda může mít manželka společníka společnosti s ručením omezeným, který má obchodní podíl ve společném jmění manželů, naléhavý právní zájem na určení že je její manžel společníkem této společnosti.

Jak vyplývá z odůvodnění rozsudku, odvolací soud dovozuje svůj závěr o naléhavém právním zájmu žalobkyně na požadovaném určení, mimo jiné z toho, že u ní nepřichází v úvahu určovací žaloba, že je (spolu)majitelkou obchodního podílu. Takový závěr však k prokázání naléhavého právního zájmu žalobkyně na požadovaném určení nepostačuje.

Již v rozsudku uveřejněném pod číslem 68/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud uzavřel, že nabude-li i jen jeden z manželů za trvání manželství z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek (hodnota takového podílu) ze zákona součástí společného jmění manželů.

Může-li být obchodní podíl ve společném jmění manželů bez ohledu na to, že společníkem ve společnosti s ručením omezeným je jen jeden z nich, není pochyb o tom, že se manžel, který společníkem není, může, za situace, kdy je do obchodního rejstříku zapsán jako majitel obchodního podílu někdo jiný, než osoba, se kterou má obchodní podíl ve společném jmění, domáhat určení, že tato osoba (její manžel) je společníkem společnosti s ručením omezeným. Opačný závěr by znamenal omezení ochrany majetkového práva manžela, který není společníkem, k obchodnímu podílu.

Jak již Nejvyšší soud uzavřel v rozsudku uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 68/2001, jestliže právní otázka (platnost smlouvy), o níž má být rozhodnuto, má povahu předběžné otázky ve vztahu k existenci práva nebo právního vztahu, není dán právní zájem na určení této předběžné otázky, lze-li žalovat přímo na určení existence práva nebo právního vztahu [ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. – viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 1996, sp. zn. II Odon 50/96, publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 5/1996]. Nelze totiž přehlédnout, že v době od uzavření smlouvy do podání žaloby mohlo dojít k nabytí vlastnictví žalovaným na základě jiné skutečnosti, a rozhodnutí o neplatnosti smlouvy by nemělo praktické důsledky. Od tohoto závěru nemá Nejvyšší soud důvodu se odchýlit ani v projednávané věci. Přitom jako předběžné otázky v řízení o určení, že je manžel, který má obchodní podíl ve společném jmění, společníkem společnosti s ručením omezeným, bude soud posuzovat, zda byl obchodní podíl v okamžiku uzavření smlouvy o jeho převodu ve společném jmění manželů a zda se tedy ten z manželů, který společníkem není, může dovolávat neplatnosti smlouvy o jeho převodu.

Podle ustanovení § 200e odst. 1 a 3 ve vazbě na ustanovení § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. se ve sporech o vztahy ze smluv, jimiž se převádí obchodní podíl, rozhoduje usnesením. Rozhodnutí odvolacího soudu má proto povahu usnesení, i když tak není označeno, a proto také dovolací soud rozhodl ve věci usnesením. Uvedený nedostatek označení však není takovou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci a nezakládá některý z důvodů zmatečnosti.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.), aniž se zabýval posouzením ostatních předestřených otázek.

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)